

"**N**OI con sông Hồng chảy vào đất Việt" là một phần ca từ của bài hát về các chiến sỹ biên phòng ở Lào Cai - nơi địa đầu Tổ quốc. Và như một lẽ bình thường, phần ca từ này đã trở thành đầu đề của nhiều tác phẩm báo chí phản ánh cuộc sống, sự cống hiến với tinh thần "vì nước quên thân, vì dân phục vụ" của cán bộ, chiến sỹ biên phòng trên miền biên cương điệp trùng của Tổ quốc. Lần này, trong bài báo đầu xuân Ất Dậu, chúng tôi cũng lấy lại những ca từ làm đầu đề, nhưng không phải viết về các chiến sỹ biên phòng nơi đây mà viết về Lào Cai trên con đường đổi mới và phát triển.

Ngược dòng lịch sử

Theo các tư liệu lịch sử, trước công nguyên, Lào Cai đã từng là trung tâm chính trị, kinh tế và văn hóa của người Việt cổ. Những hiện vật khai quật được tại các di chỉ khảo cổ trên đất Lào Cai đã cho thấy sự xuất hiện rất sớm của nền văn hóa Đông Sơn trên mảnh đất này. Những hiện vật về văn hóa Đông Sơn tìm thấy tại Lào Cai đã chứng minh nơi đây là địa bàn sinh sống của tộc người Âu Việt. Tộc người này hồi thế kỷ thứ III trước công nguyên đã cùng với bộ tộc Lạc Việt làm nên cuộc hợp nguồn lịch sử, lập lên nước Âu Lạc thời Thục Phán. Hơn hai nghìn năm trước, Lào Cai là đô thị sầm uất, nối liền Giao Chỉ (Bắc Bộ) với các quốc gia vùng Điền (Vân Nam), Thục (Tứ Xuyên) của Trung Quốc và Thân Độc (Ấn Độ).

Lịch sử cận đại Việt Nam ghi nhận rằng, vào đầu thế kỷ XIX, Lào Cai là một trong ba cửa khẩu lớn trong toàn quốc "có tuần ty trông nom việc thu thuế, hằng năm thu được hàng ngàn lạng bạc". Đầu thập niên 80 của thế

"Nơi con sông Hồng chảy vào đất Việt"

TÂN VŨ - HẢI QUỲNH

kỷ XIX, hằng tháng có tới 30 - 40 lượt tàu, thuyền cập bến Lão Nhai (tên cổ của Lào Cai). Từ khi cầu Hồ Kiều được xây dựng (năm 1898) nối Lào Cai với Hà Khẩu (Vân Nam - Trung Quốc) và tuyến đường sắt Hải Phòng - Lào Cai - Côn Minh được đưa vào sử dụng (năm 1912) thì hoạt động giao thương giữa hai nước lại càng trở nên nhộn nhịp. Sau năm 1954, cửa khẩu Lào Cai lại tiếp tục đưa đón những đoàn tàu của sự giao thương kinh tế giữa Việt Nam với vùng Tây Nam Trung Quốc, tiếp nhận sự chi viện của các nước bạn cho cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của nhân dân ta.

Lịch sử đã giao phó cho Lào Cai giữ vị trí cửa ngõ của Việt Nam vào Tây Nam Trung Quốc với nhiều lợi thế so sánh. Thiên nhiên lại ưu đãi, ban tặng cho Lào Cai nhiều tài nguyên khoáng sản. Ba mươi lăm loại khoáng sản khác nhau với trên 150 điểm mỏ có giá trị công nghiệp, trong đó có nhiều khoáng sản quý có chất lượng cao, trữ lượng lớn như apatit, đồng, sắt, graphit, đất hiếm... cùng với tiềm năng dồi dào về thủy điện là lợi thế của Lào Cai để phát triển công nghiệp. Nhiều danh lam, thắng cảnh nổi tiếng như Sa Pa, Bắc Hà, Mường Hum, Mường Vi với nền văn hóa truyền thống độc đáo, nguyên sơ của các dân tộc anh em... là những điểm thu hút khách du lịch trong và ngoài nước đến với Lào Cai.

Hơn nữa, Lào Cai lại tiếp giáp với Vân Nam, là một trong 4 tỉnh, thành phố của Trung Quốc, có ngành kinh tế du lịch phát triển nhất. Tỉnh Vân Nam có 43 triệu người, nhưng năm 2003 đã đón 52 triệu lượt khách du lịch. Đây cũng là cơ hội để du lịch Lào Cai học hỏi, hợp tác và phát triển. Sự hợp tác chặt chẽ giữa Đảng, Nhà nước, nhân dân hai nước Việt Nam và Trung Quốc trên tinh thần 16 chữ vàng **"Láng giềng thân thiện, hợp tác toàn diện, ổn định lâu dài, hướng tới tương lai"** vì lợi ích giữa hai dân tộc đã mở ra cho Lào Cai lợi thế về thương mại mà ít nơi có được. Nằm trên tuyến hành lang kinh tế động lực Côn Minh - Lào Cai - Hà Nội - Hải Phòng, lại có cửa khẩu quốc tế với Hà Khẩu (Trung Quốc), Lào Cai đã trở thành cửa ngõ thông thương lớn nhất ở phía Bắc, nối nước ta, các nước trong khu vực Đông - Nam Á với thị trường gần 400 triệu dân thuộc miền Tây rộng lớn của Trung Quốc. So với các cửa khẩu mở đến thị trường Trung Quốc bao la đầy tiềm năng, Lào Cai là một cứ điểm thuận lợi nhất. Hiếm có cửa khẩu quốc tế nào lại hội đủ các loại hình vận tải như đường sắt, đường bộ, đường sông và khả năng phát triển hàng không như cửa khẩu quốc tế Lào Cai. Đây cũng chính là lợi thế quan trọng của Lào Cai khi được chọn lựa xây dựng khu mậu dịch tự do ASEAN - Trung Quốc trong tương lai gần.

Hiện thực sôi động

Tính đến nay, việc bình thường hóa quan hệ Việt - Trung đã được hơn 10 năm. Kể từ khi tỉnh Lào Cai được tái lập (tháng 10 - 1991), quan hệ giao lưu kinh tế - xã hội giữa Lào Cai với các tỉnh Tây Nam Trung Quốc, nhất là với tỉnh Vân Nam ngày càng được đẩy mạnh và có những bước phát triển tốt. Ai đã đến cửa khẩu quốc tế Lào Cai mười năm về trước hẳn sẽ ngỡ ngàng trước một cơ ngơi khang trang, hiện đại ngày hôm nay. Các hoạt động thương mại trao đổi hàng hóa, hoạt động đầu tư liên doanh, liên

kết, hợp tác kinh doanh, tham quan du lịch, giao lưu văn hóa,... ngày càng sôi động, đa dạng và phong phú. Đời sống kinh tế - xã hội cư dân biên giới được nâng cao, an ninh - quốc phòng được củng cố, mối quan hệ hữu nghị, hợp tác được tăng cường và phát triển. Việc Chính phủ mỗi nước cũng như chính quyền địa phương hai tỉnh Lào Cai và Vân Nam ban hành, áp dụng các chính sách ưu đãi, các biện pháp quản lý hữu hiệu tại khu kinh tế cửa khẩu với mục đích phát huy tối đa lợi thế của mỗi bên, bảo vệ nền sản xuất và thị trường nội địa, tạo động lực mới thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, tăng cường mối quan hệ giao lưu kinh tế, cải thiện quan hệ hữu nghị ... trong đó hoạt động trao đổi hàng hóa giữa hai bên qua cửa khẩu Lào Cai là yếu tố có vai trò quyết định. Hiệu ứng của những chính sách này thể hiện rất rõ qua nhịp sống sôi động thường nhật không chỉ ở khu vực cửa khẩu mà ngay trên những nẻo đường tới Lào Cai cũng dễ nhận thấy điều này. Hàng đoàn xe tải chất đầy hàng hướng tới Lào Cai và từ Lào Cai tỏa về các tỉnh thành trong cả nước; tuyến đường sắt Hà Nội - Lào Cai đã hoạt động hết công suất, nhưng dường như vẫn chưa đáp ứng được nhu cầu phát triển của Lào Cai. Chỉ trong 10 năm, kim ngạch xuất nhập khẩu qua cửa khẩu Lào Cai đã tăng xấp xỉ 25 lần, từ 14 triệu USD (năm 1994) lên 340 triệu USD (năm 2004). Kim ngạch xuất nhập khẩu của tỉnh Lào Cai với Vân Nam (Trung Quốc) kể từ năm 1996 trở lại đây cũng có bước tăng trưởng đáng kể, từ 11,3 triệu USD năm 1996 lên gần 30 triệu USD năm 2004. Mặt hàng xuất khẩu chính của Việt Nam vào thị trường Trung Quốc qua cửa khẩu Lào Cai là khoáng sản (quặng sắt, quặng đồng, crôm...) chiếm tỷ trọng lớn (khoảng 30%); hàng nông, lâm, hải sản (gỗ rừng trồng, cao-su nguyên liệu, mía cây nguyên liệu, sản khô, rau hoa quả tươi, hải sản đông lạnh và khô...); hàng tiêu dùng (hóa

mỹ phẩm, giày dép, bàn ghế nhựa, đồ thủ công mỹ nghệ...). Từ Trung Quốc qua cửa khẩu Lào Cai, hàng nghìn tấn thiết bị, máy móc, phụ tùng, nguyên liệu phục vụ sản xuất, phân bón, giống cây trồng, vật liệu xây dựng, hàng nông sản như hoa, rau, củ, quả tươi, hàng tiêu dùng... được nhập vào nước ta.

Tại Hà Khẩu (Vân Nam - Trung Quốc), chính quyền địa phương cho quy hoạch và quyết định xây dựng khu "Chợ Việt Nam" quy mô tương đối lớn, với các thủ tục và điều kiện để người Việt Nam được hưởng lưu trú, kinh doanh thuận lợi nên đã thu hút trên 400 thương nhân Việt Nam sang kinh doanh ổn định. Phía Trung Quốc đã quy hoạch và xúc tiến đầu tư xây dựng khu thương mại tự do Trường Thành với vai trò là chợ hải sản với các chính sách ưu đãi, nhằm thu hút được nhiều hàng hóa là các sản vật có giá trị của Lào Cai cũng như của Việt Nam, nhất là hải sản; đồng thời đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa của Trung Quốc vào Việt Nam qua cửa khẩu Lào Cai.

Nét chấm phá quan trọng nhất trong sự phát triển kinh tế - xã hội ở nơi địa đầu Tổ quốc là hoạt động của khu kinh tế cửa khẩu. Hiện nay, Lào Cai đã thực hiện quy hoạch và di chuyển trung tâm hành chính tỉnh lỵ về khu đô thị mới Lào Cai - Cam Đường, dành toàn bộ thị xã Lào Cai hiện nay để phát triển thương mại, dịch vụ, trong đó bốn cụm kinh tế trọng điểm: Cửa khẩu quốc tế, Khu Thương mại Kim Thành, Khu Công nghiệp Bắc duyên hải và Đông Phố Mới giữ vai trò "kéo - đẩy" khu kinh tế cửa khẩu phát triển và hội nhập. Kể từ khi hình thành và đi vào hoạt động đến nay, khu kinh tế cửa khẩu Lào Cai đã thực sự đóng góp rất lớn cho sự tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, góp phần thúc đẩy nhanh quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng nâng cao tỷ trọng thương mại - dịch vụ, tăng nguồn thu cho ngân sách của tỉnh, thúc đẩy sản xuất, tạo nhiều việc làm và nâng cao đời

sống nhân dân biên giới, làm sôi động các hoạt động thương mại và đầu tư tại khu kinh tế cửa khẩu. Diện mạo khu kinh tế cửa khẩu Lào Cai đang thay đổi từng ngày. Mạng lưới thương mại khu vực biên giới với hệ thống đường giao thông, bến bãi, kho tàng, chợ, cửa hàng miễn thuế, trung tâm thương mại, khu thương mại, kho ngoại quan,... cùng các hoạt động dịch vụ như vận tải, ngân hàng, bưu chính - viễn thông, tư vấn, du lịch, hội chợ triển lãm,... đã và đang được hình thành, tuy chưa được trang bị đầy đủ, hiện đại nhưng đã đáp ứng được nhu cầu giao lưu kinh tế và phát triển quan hệ giữa hai bên biên giới. Hội chợ Thương mại quốc tế Việt - Trung được tổ chức luân phiên hàng năm đang dần trở thành hoạt động giao lưu không thể thiếu trong đời sống kinh tế - xã hội của nhân dân hai nước.

Từ tháng 7-2004, Lào Cai và Vân Nam đã thực hiện kéo dài thời gian mở cửa khẩu 24/24 giờ đối với đường sắt, và từ 7 giờ đến 22 giờ đối với đường bộ vào tất cả các ngày trong tuần. Điều đó cũng đồng nghĩa với việc kéo dài sự sôi động của vùng biên giới bất kể ngày, đêm. Nhờ sự đơn giản hóa các thủ tục hành chính mà số lượng doanh nghiệp tham gia hoạt động xuất nhập khẩu trên địa bàn tăng nhanh. Năm 1999 có 172 doanh nghiệp tham gia, đến năm 2004 số doanh nghiệp tham gia kinh doanh xuất nhập khẩu trên địa bàn tỉnh lên tới hơn 530 đơn vị. "Sông Hồng" của hội nhập kinh tế quốc tế đang được khơi dòng ở nơi đây. Các hoạt động xúc tiến thương mại như hội chợ triển lãm, trưng bày giới thiệu và quảng cáo sản phẩm, đàm phán giữa các cơ quan quản lý của hai nước, tổ chức gặp gỡ, trao đổi, tham quan tìm hiểu, ký kết hợp đồng giữa các tổ chức kinh tế, các doanh nghiệp Lào Cai - Vân Nam, Tứ Xuyên (Trung Quốc) được tổ chức hàng năm đã trở thành thường xuyên và luân phiên đang góp phần nâng quan hệ giao lưu kinh tế qua biên giới Lào Cai - Vân Nam

lên một tầm cao mới. Tổng giá trị giao dịch thương mại đạt hơn 70 triệu USD, gần 20 hợp đồng kinh tế được ký kết giữa doanh nghiệp hai nước. Chỉ riêng trong Hội chợ biên giới Việt - Trung được tổ chức cuối tháng 11-2004 tại Hà Khẩu (Trung Quốc) đã cho thấy vai trò cầu nối quan trọng của Lào Cai trong giao lưu kinh tế thương mại giữa Việt Nam và vùng Tây Nam Trung Quốc. Các văn phòng đại diện và chi nhánh của các doanh nghiệp trong và ngoài nước có mặt ở đây đã làm cho hoạt động thương mại, du lịch tại khu kinh tế cửa khẩu Lào Cai trở nên sôi động, nhộn nhịp và góp phần thúc đẩy quan hệ giao lưu kinh tế với thị trường Vân Nam (Trung Quốc).

Từ năm 1999 đến nay, khu kinh tế cửa khẩu Lào Cai đã thu hút 7 nhà đầu tư người Trung Quốc với số vốn là 12,6 triệu USD, trong đó vốn pháp định là 10,1 triệu USD, kinh doanh trong các lĩnh vực sản xuất hàng điện tử, đồ điện gia dụng, bếp ga, máy khâu, sửa chữa ô-tô, kinh doanh thương mại, vận tải công cộng, chế biến nông - lâm sản, chế biến khoáng sản, khu vui chơi giải trí, khách sạn, nhà hàng... Tuy mới chỉ có số ít dự án đã hoạt động và chưa đánh giá được hiệu quả, nhưng điều đó cho thấy Lào Cai còn có lợi thế tiềm năng để các nhà đầu tư quan tâm. Đặc biệt đối với các nhà đầu tư lớn từ Trung Quốc, thì Lào Cai là vị trí cầu nối rất thuận lợi và hiệu quả kinh tế giữa khu Tây Nam Trung Quốc với các nước trong khu vực. Nhằm cung cấp thông tin về vùng Tây Nam Trung Quốc, về cơ hội đầu tư vào Lào Cai cho các nhà đầu tư trong và ngoài nước, tỉnh đã phối hợp với Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, Bộ Kế hoạch và Đầu tư tổ chức các cuộc hội thảo thu hút đầu tư, xây dựng Ngân hàng dữ liệu về vùng Tây Nam Trung Quốc. Nhờ đó, hàng trăm doanh nghiệp đã tìm đến Lào Cai, tạo nên không khí sôi động trong lĩnh vực đầu tư ở miền đất địa đầu. Riêng các dự án đầu tư về

thủy điện giai đoạn từ năm 2002 đến năm 2006 đã có gần 12.000 tỉ đồng vốn đăng ký.

Nói đến sự sôi động của Lào Cai không thể không nói đến hoạt động du lịch. Mục đích hướng tới của du lịch Lào Cai là phát huy được lợi thế, góp phần quan trọng vào sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, đẩy nhanh chuyển dịch cơ cấu kinh tế cửa khẩu Lào Cai; tạo nhiều công ăn việc làm; giới thiệu với bè bạn quốc tế nền văn hóa phong phú, đậm đà bản sắc của các dân tộc anh em trong tỉnh,... Vì vậy, ngành "công nghiệp không khói" đang được tỉnh quan tâm đầu tư về cơ sở vật chất - kỹ thuật, các chính sách ưu đãi và các thủ tục ngày càng thông thoáng hơn. Các lĩnh vực dịch vụ hỗ trợ như vận tải hành khách, khu vui chơi giải trí, bưu chính - viễn thông, ngân hàng cũng được đầu tư nâng cấp nhằm nâng cao chất lượng phục vụ mọi đối tượng khách, nhất là khách quốc tế. Năm 2004, gần nửa triệu lượt khách du lịch đã đến Lào Cai, mang về cho tỉnh 180 tỉ đồng doanh thu. Mặc dù còn nhiều khó khăn, nhưng nhiều khu du lịch, điểm du lịch đã được cải tạo, nâng cấp và xây dựng mới, nhiều loại hình du lịch mới như du lịch sinh thái, du lịch văn hóa, đi bộ, leo núi... đang trở thành những sản phẩm du lịch hấp dẫn, thu hút khách du lịch trong nước và nước ngoài. Để khai thác du lịch, Lào Cai đang tập trung vào phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng, nhất là hệ thống đường giao thông. Các quốc lộ 4D, 279, 32 đang được đầu tư xây dựng, nâng cấp. Quốc lộ 70 - trục chính trong hành lang kinh tế thương mại Côn Minh - Lào Cai - Hà Nội - Hải Phòng cũng đang được gấp rút thi công.

Hướng tới tương lai

Nhận thức rõ vai trò quan trọng của Lào Cai trong quan hệ thương mại, đầu tư giữa Lào Cai và Vân Nam, với tinh thần "cả nước vì Lào Cai, Lào Cai vì cả nước", Đảng và Nhà nước ta đã có những chủ trương, chính

sách cụ thể để Lào Cai phát huy mạnh mẽ tiềm năng, lợi thế trong phát triển kinh tế - xã hội, xứng đáng là cầu nối các khu vực kinh tế của nước ta với khu vực Tây Nam Trung Quốc. Trên con đường đi tới tương lai, Đảng bộ và nhân dân các dân tộc tỉnh Lào Cai đang hướng tới những mục tiêu quan trọng: chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng giảm tỷ trọng nông - lâm nghiệp, tăng tỷ trọng công nghiệp - xây dựng cơ bản và thương mại - dịch vụ để đến năm 2005 đạt tỷ lệ: nông - lâm nghiệp chiếm 41%; công nghiệp - xây dựng cơ bản 25%; thương mại - dịch vụ 34%, giảm tỉ lệ hộ đói nghèo xuống còn dưới 15%; thực hiện thắng lợi 7 chương trình công tác trọng tâm với 27 đề án, kế hoạch và nghị quyết chuyên đề cùng với các công trình trọng điểm... Để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, tỉnh đề ra nhiều giải pháp khai thác các nguồn thu trên địa bàn, ban hành nhiều chính sách thu hút đầu tư của các thành phần kinh tế trong nước và nước ngoài, thực hiện xã hội hóa các hoạt động văn hóa - xã hội, đẩy mạnh hoạt động xuất nhập khẩu, dịch vụ du lịch; đề ra chính sách ưu đãi, thu hút cán bộ đến làm việc tại Lào Cai, nhất là các chuyên gia đầu đàn về các ngành kinh tế trọng yếu của tỉnh; tăng cường công tác đào tạo, đào tạo lại cán bộ với nhiều hình thức, nhiều ngành nghề mà tỉnh đang có nhu cầu... Trong bộ phận công việc của một vùng kinh tế đang chuyển mình đi lên, có những vấn đề chỉ với nội lực không thì chưa đủ. Lào Cai đang rất cần sự hỗ trợ thiết thực và hiệu quả hơn nữa từ các cấp, các ngành. Chẳng hạn như phân cấp quyền hạn cho địa phương hơn nữa trong việc quản lý kinh tế cửa khẩu để Lào Cai xây dựng các chính sách ưu đãi đặc thù, phù hợp với đặc điểm riêng có của tỉnh và của khu vực Tây Bắc, thu hút các nhà đầu tư trong và ngoài nước, tiến tới hình thành khu chế xuất, bảo đảm hoạt động xuất nhập khẩu và hợp tác đầu tư bền vững.

Đồng chí Nguyễn Đức Thăng - Phó bí thư Thường trực Tỉnh ủy cho biết: trong những năm tới, trọng tâm của công tác quy hoạch đầu tư nâng cấp kết cấu hạ tầng phục vụ hoạt động thương mại, xuất nhập khẩu của tỉnh là Khu Kinh tế cửa khẩu quốc tế Lào Cai. Tại đây, hệ thống giao thông đường bộ, đường sắt và tương lai là đường sông, đường hàng không, kho tàng, bến bãi, cảng sông, trung tâm thương mại, trung tâm hội chợ triển lãm, hệ thống chợ biên giới, chợ cửa khẩu... sẽ được đầu tư xây dựng. Các hoạt động dịch vụ ngân hàng, bưu chính viễn thông, vận tải, giám định, kiểm định, nhà hàng, khách sạn, du lịch, dịch vụ... sẽ từng bước được hiện đại hóa theo tiêu chuẩn quốc tế nhằm phục vụ tốt hơn cho hoạt động giao lưu kinh tế, trao đổi hàng hóa qua biên giới và phát triển kinh tế - xã hội toàn tỉnh. Lào Cai sẽ phối hợp chặt chẽ hơn với các địa phương trong toàn quốc, các trung tâm kinh tế lớn của đất nước và đặc biệt là nghiên cứu khả năng hợp tác sản xuất, gia công, chế biến với nước bạn Trung Quốc để tạo được nguồn hàng lớn có chất lượng cao, tăng sức cạnh tranh, mở rộng thị trường và đẩy mạnh xuất khẩu. Ngoài việc tiếp tục phát triển các loại hình dịch vụ hiện có tại khu vực cửa khẩu biên giới, những ngành còn nhiều tiềm năng như dịch vụ y tế, xây dựng, kiểm toán, bảo hiểm, giám định hàng hóa,... cũng sẽ có cơ hội đầu tư phát triển. Các dịch vụ tạm nhập tái xuất, chuyển khẩu, chuyển tải, quá cảnh dựa vào thế mạnh vị trí địa lý của tỉnh Lào Cai là cầu nối trục kinh tế Đông Tây; Hải Phòng - Lào Cai - Côn Minh và khu vực Tây Nam rộng lớn của Trung Quốc để vươn lên cạnh tranh, giữ vị trí ưu thế trong lĩnh vực vận tải.

Một mùa xuân mới lại về trên mọi miền của Tổ quốc. Đến Lào Cai - "nơi con sông Hồng chảy vào đất Việt" trong những ngày đầu năm 2005, chúng tôi thấy mùa xuân như đến sớm hơn trong sự đổi thay và nhịp sống nơi này. □